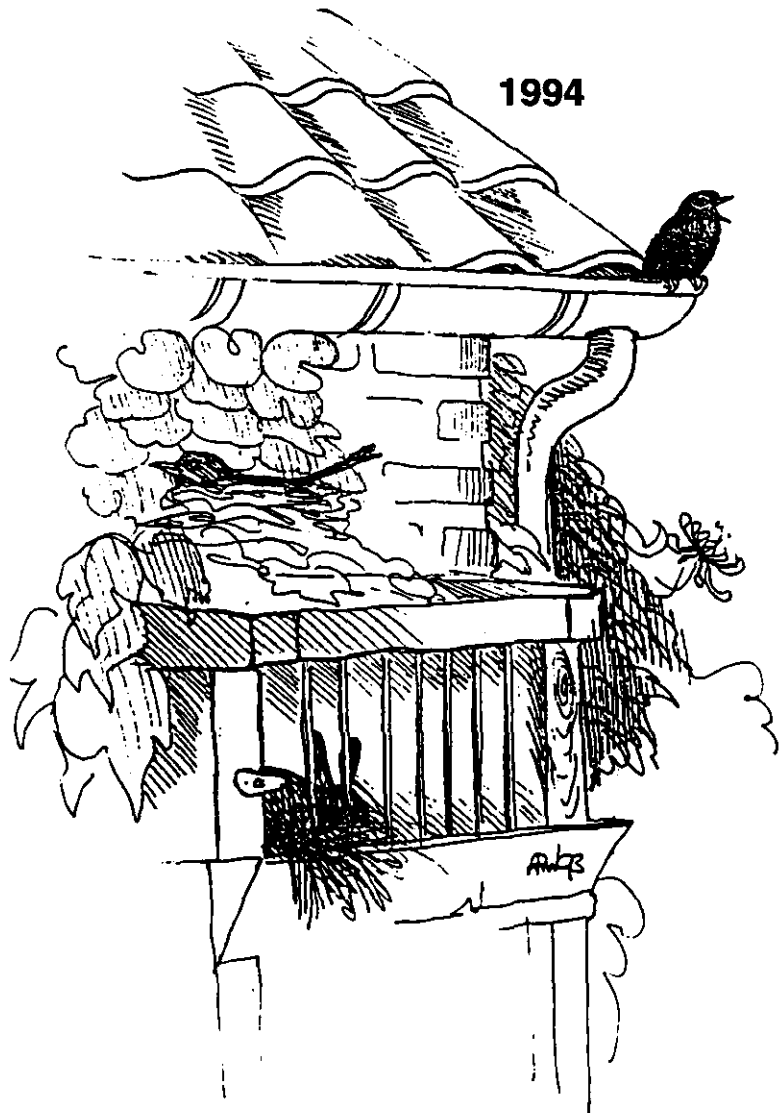

TUINVOGELONDERZOEK

IN

1994

VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

TUINVOGELONDERZOEK

IN

1994

SUBGROEP AVIFAUNA

Dick A. Jonkers

VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

Hilversum, 1995 Uitgave 97

c Copyright 1995 - Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken Hilversum.

Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

Illustraties: Ed Hazebroek, Erwin van der Kolk, Marius Kolvoort e.a.

Onderzoekmedewerkers (sters):

Dit rapport kwam tot stand dank zij de enthousiaste medewerking van de volgende personen: H. Bal-Kok, A. de Beukelaer, G. Bieshaar, Y. Bosman, L. Buwalda-Terlet, A.C. Driessen, W. Duurland, G. de Graauw, W.J.A. Hoeffnagel, R.Th. Huizinga, F.C. Jager, I.G. Jeldes, D.A. Jonkers, G.F.J. Kamer, W. van der Kamp, A.C.L. van Klaveren - van Oord, E. Koning. H. Koopman, M. Kraal-Bijkerk, A. de Leeuw, C. Nieuwenhuizen - Kruseman, G. Marmelstein - Drialiner, Joh. A. Matthaei, C.P. Platteel, A.M. van de Poel, P. van der Poel, L. van der Poel, M. Prins, C. Rotermundt, M. Rotermundt, P. Ruiter, P. Schut, A. Vermeule, J. Terlouw, M. van der Water, F. Wilms - Schopman.

INHOUD

blz.

SAMENVATTING

1. INLEIDING	3
2. WERKWIJZE	3
3. RESULTATEN	3
3.1 Aantal deelnemers en regio	3
3.2 Inzendingen per seizoen	4
3.3 Gegevens over de tuinen	4
3.4 Voedselsituatie	5
3.5 Waargenomen soorten per seizoen	5

BIJLAGE

SAMENVATTING

Het in 1992 gestarte onderzoek leverde weer een aanzienlijke hoeveelheid gegevens op. In totaal zijn 59 soorten in de onderzochte tuinen waargenomen. Daaronder bevonden zich evenals in 1993 soorten die men in een tuin niet zo gauw zou verwachten als Havik, Grote gele kwikstaart, Ransuil, Rietgors en Appelvink. Nieuwe soorten zijn de Wilde eend en de Zwarte roodstaart. Sperwers werden gedurende twintig weken waargenomen. Bij de toptien bevonden zich behalve de overbekende soorten als Huismus, Merel, Spreeuw en Koolmees ook de Roodborst en de Zwarte kraai. In de winterperiode zijn enkele zwartkoppen gezien.

1. INLEIDING.

Het tuinvogelonderzoek mag zich nog steeds in een grote belangstelling verheugen. Ondanks het verloop van het aantal waarnemers, een verschijnsel dat zich bij elk langlopend onderzoek voordoet, was er zelfs een lichte toename. Landelijk gezien blijft de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken koploper en verricht het meest uitgebreide onderzoek. De Natuur- en Vogelwacht Zuidelijk - Flevoland zet haar onderzoek, dat minder uitgebreid is, ook nog steeds voort. Met dit derde rapport over het tuinvogelonderzoek lijkt het erop, dat het onderzoek zich een vaste plaats heeft verworven in de serie langlopende onderzoeken die door de vogelwerkgroep wordt uitgevoerd.

2. WERKWIJZE.

De vanaf 1992 gehanteerde methode bleef onveranderd. Alleen vogels noteren die van de tuin gebruik maken en per week op het speciaal daarvoor ontworpen formulier het maximum aantal vogels noteren dat in die periode tegelijkertijd in de tuin is waargenomen. Het inzendingsformulier (bijlage 1) bleef ongewijzigd en is na elk seizoen (winter, lente, zomer, herfst) naar de coördinator ingestuurd. Dit laatste verliep voorspoedig, waarschijnlijk mede doordat men vlak voor het nieuwe seizoen het daarvoor noodzakelijke formulier samen met een nieuwsbrief, waarin allerlei wetenswaardigheden waren vermeld, kreeg toegestuurd. Enkele medewerkers ontwierpen voor hun eigen vastlegging een formulier.

3. RESULTATEN.

3.1 Aantal deelnemers en regio.

In totaal namen in 1994 36 personen aan het onderzoek deel, waarvan er in de herfst nog 31 over waren. Van het Gooi bleef Hilversum met vijftien deelnemers koploper, gevolgd door Huizen met zes. De tuinen van Laren en Blaricum werden elk door twee deelnemers onderzocht en in Bussum slechts een. Uit het Vechtplassengebied kwamen van Breukelen van een tuin gegevens binnen en van Weesp, Kortenhoef en Loosdrecht respectievelijk een, twee en twee. Buiten het werkgebied van de vogelwerkgroep namen nog twee leden uit Baarn, een uit Soest en een uit Maartensdijk deel. Het Eemland bleef onbezet, wat niet zo'n vreemde zaak is, als we bedenken, dat in Eemnes slechts negen leden, waaronder ook nog huisgenootleden wonen. Wat dat aangaat valt Naarden uit de toon, want daar wonen 21 leden. In de overige plaatsen in het werkgebied is het aantal leden gering.

3.2 Inzendingen per seizoen.

Niet iedereen stuurde elk seizoen het formulier in. De verschillen per seizoen zijn dus niet altijd veroorzaakt door "afhaken" van deelnemers. De wel ingezonden formulieren waren op de zomer na vrijwel altijd wekelijks ingevuld. De zomer is nog steeds voor de meeste mensen het seizoen waarin met vakantie wordt gegaan. Over de winter zijn 29 formulieren geretourneerd en in de lente en zomer waren dat er 32. De herfst kwam met 27 ingevulde formulieren als laagste uit de bus. De aantallen formulieren liggen voor elk seizoen beduidend hoger dan in de twee voorgaande onderzoekjaren. Zij vormen een goede steekproef.

3.3 Gegevens over de tuinen.

Vergeleken met de twee voorgaande jaren zijn er geen grote verschillen. Er kwamen nu vier tuinen binnen de dichte bebouwing voor en 26 tussen de open bebouwing. Twee tuinen liggen in landelijk gebied. Negen tuinen grenzen aan agrarisch gebied en zeven liggen bij bossen. Van het totale aantal zijn er dertien klein en zestien middelgroot. De categorie grote tuinen, groter dan 400 m² kwam slechts in drie gevallen voor. De aanwezigheid van begroeiing is een belangrijk gegeven. In zesentwintig tuinen waren loofbomen aanwezig en in zestien ook naaldbomen. Fruitbomen waren in negen tuinen aanwezig. Heggen en struiken kwamen in negenentwintig tuinen voor. Gazons, die met name voor lijsterachtigen aantrekkelijk zijn, bevonden zich in negenentwintig tuinen. Vijvers, als drink- en baadgelegenheden in trek, waren in achttien tuinen te vinden. Kunstmatige nestgelegenheden in de vorm van nestkasten werd vrijwel overal aangeboden. In twee-en-twintig tuinen konden holenbroeders hun hart ophalen.

3.5 Voedselsituatie.

De aanwezigheid van bessen en zaden lokt in de herfst en winter tal van vogels aan. Zo komen in strenge winters kramsvogels en koperwieken tot ver in de bebouwing om daar tot verdriet van de eigenaren zich tegoed te doen aan de bessen van de vuurdoorn. Merels weten daar altijd al wel weg mee.

's Zomers kunnen tuinen met Amerikaanse vogelkers of Drentse krent massaal bezoek krijgen van spreeuwen en laatstgenoemde struik is ook een favoriet van de Houtduif. Overwinterende zwartkoppen houden zich op *Callicarpa*'s en goudvinken lusten bijvoorbeeld graag bessen van de kamperfoelie. Zo zijn er nog wel van meer soorten vogels en bessen combinaties te vinden. Er zijn zesentwintig tuinen waarin bessen als voedselbron in aanmerking komen en in zeventien tuinen behoren ook zaden tot het aanbod. We moeten maar eens gaan proberen om uit te vissen welke vogelsoorten zich tegoed doen aan de bessen en zaden. Een apart formulier is dan wel noodzakelijk, want op het huidige is het al woekeren met de ruimte geblazen.

Voeren in de winter is voor de meeste vogelliefhebbers niet alleen een manier om de vogels de winter door te helpen, maar zij trekken er tevens allerlei soorten mee naar de tuinen toe. Het aantal tuinen waarin regelmatig gevoerd werd, zowel op de grond, op een voerplank of hangend was respectievelijk 15, 16 en 16. In zes tuinen voerde men soms op de grond, in drie op een voerplank en in drie was er hangend voedsel aanwezig. Ondanks de lente ging het voeren in tien tuinen door en zelfs in de zomer was dat nog in elf tuinen het geval, al was dat dan slechts af en toe. De herfst was de periode waarin het voedselaanbod weer toenam en in achttien tuinen de vogels verwend werden.

3.5 Waargenomen soorten per seizoen.

Met een score van negenenvijftig verschillende soorten is een behoorlijk groot aantal bereikt. Elk jaar is het weer een verrassing welke vogelsoorten er behalve de vaste gasten de tuinen bezoeken. Opmerkelijke voor dit jaar waren een Wilde eend en een Rietgors. In onderstaand overzicht worden de soorten per seizoen behandeld, waarbij A voor de winter staat, B voor de lente, C voor de zomer en D voor de herfst. Enkele waarnemers gaven aan dat zij het in de zomer maar een saaie boel vonden. Een aantal van hen miste hierdoor het vuur en de motivatie om door te gaan en gaf er de brui aan. Jammer, want negatieve gegevens zijn ook gegevens!

De winterperiode leverde 49 verschillende soorten op en vergeleken met 1993 waren dat er zeven meer. De lente deed het ook niet slecht met 54 soorten (1993-46) en zelfs de zomer was redelijk met 44 soorten (1993-40). De herfst liep met 40 soorten bijna in de pas met 1993 toen 42 soorten zijn vastgesteld. Per soort ziet het overzicht er als volgt uit.

Blauwe reiger

Vijvers werken als een magneet op deze soort. Goudvissen zijn lekkere hapklare brokken en als die er niet zijn zitten er vaak kikkers. Afgaande op eigen ervaring lijkt het erop dat het aantal bezoeken aan vijvers groter is dan uit het aantal waarnemingen naar voren komt. Voor dag en dauw, als de bewoners nog lekker onder de dekens liggen is onze blauwe Jaap al present en verkent de mogelijkheden.

A In januari en februari is af en toe een exemplaar gesignaleerd; in maart werd dit maar een keer vastgesteld. Een tuin in Baarn kreeg gespreid over het seizoen vier keer bezoek. In het kasteelpark van Groeneveld in Baarn is een kolonie aanwezig.

B Gedurende deze periode kreeg een tuin een bezoek.

C Gespreid over de zomerperiode waren er vier weken waarin vijvers werden geïnspecteerd. Dezelfde tuin in Baarn werd twee keer aangevlogen.

D Op twee weken na is er altijd wel ergens een reiger opgemerkt. Zes keer ging het om een eenmalige waarneming, een keer was het twee keer raak en een "pechvogel" of moeten we van geluksvogel spreken in Loosdrecht nam deze soort vier keer waar.

Wilde eend

Een nieuwe soort voor het tuinvogelonderzoek.

B Een tuin in een nieuwbouwwijk in Huizen met open water in de omgeving kreeg in april bezoek van een Wilde eend.

Sperwer

Deze soort is geregeld gesignaleerd. Als jager op kleine vogels en in het bijzonder de Huismus, zijn tuinen goede jachtgebieden waarin zij zich met een verrassingsduik op de prooi kunnen storten.

A Vier tuinen kregen bezoek, waarbij de nadruk op januari lag.

B In de lente waren dat drie tuinen, waarvan een tot een vast jachtgebied behoorde, want daar kwam maar liefst vijf keer een Sperwer de kost verzamelen.

C De zomer gaf wat minder activiteit te zien. Nu werden drie tuinen bezocht, waarvan twee tuinen twee keer.

D Acht keer werd een exemplaar in de herfst in verschillende tuinen opgemerkt. Mogelijk waren dit voor een deel trekkende exemplaren.

Havik

A Een Turkse tortel was het slachtoffer van een Havik die in een tuin dicht bij de Westerheide in Hilversum dook. Jaarlijks broedt er een paar in de omgeving.

Kokmeeuw

A Kokmeeuwen zijn trouwe bezoekers, vooral wanneer er gevoerd wordt met etensresten. Op een week na is deze soort het hele seizoen gezien, maar dat bleef beperkt tot negen tuinen. In een ervan hielden zich geregeld kokmeeuwen op; het maximum aantal daar was twaalf exemplaren.

B In de lente liep het aantal waarnemingen sterk terug en zijn er in slechts een tuin kokmeeuwen gezien, terwijl daar niet gevoerd werd.

C Gedurende de zomerperiode kwamen zij nog steeds in dezelfde tuin in Laren op bezoek.

D De herfstperiode zorgde weer voor een toename van het aantal waarnemingen, maar de waarnemingen kwamen uit drie tuinen. Voeren bleek de aantrekkende factor te zijn en leverde een keer 16 exemplaren tegelijk op. Een andere tuin trok gedurende zeven weken kokmeeuwen aan.

Holenduif

D De enige waarneming van dit jaar is gedaan in een tuin in Hilversum, waar van half november tot december een exemplaar verbleef.

Houtduif

A Deze soort kan tot de echte tuinvogels worden gerekend. In 22 tuinen zag men hem verschijnen, waarvan in zes tuinen geregeld. Het maximum exemplaren was acht. Op 23 maart vloog er in Hilversum al een jonge Houtduif uit!

B De lente leverde een totaal van 27 tuinen met waarnemingen op. Ook hier is de Houtduif geregeld op een aantal plaatsen gesignaleerd. Het maximum aantal bedroeg nu tien.

C De zomer was goed voor eenzelfde aantal tuinen, maar de aantallen waren kleiner. Logisch, want dit is het hoogtepunt in het broedseizoen. Het maximum aantal was zes exemplaren.

D De herfst deed het evenmin slecht met 21 tuinen die met een bezoek werden vereerd. De duiven vormen in een van de tuinen zelfs een plaag. De waarneemster moet ze met een fietspomp van het lijf houden.

Turkse tortel

Net als de Houtduif is deze soort het hele jaar door waargenomen.

A Twee-en-twintig tuinen kregen de aandacht van deze soort, een aantal daarvan geregeld. Het maximum aantal was tien exemplaren. Meestal kwamen er niet meer dan een of twee, soms ook wel eens drie tot vijf Turkse tortels.

B Het aantal bezochte tuinen liep iets terug; in negentien ervan zijn de tortels gezien en de frekwentie was lager. Het maximum aantal was negen.

C Het aantal tuinen met een bezoek bleef gelijk, het maximum aantal exemplaren was acht.

D In de achttien tuinen met Turkse tortels werd voor een deel al gevoerd en dat zorgde voor een toename van het aantal. Het maximum was maar liefst 18 Turkse tortels.

Ransuil

A De Ransuil is twee keer in tuinen waargenomen. Dat was twee keer het geval in Blaricum en twee keer in Hilversum. Beide tuinen liggen aan de rand van de bebouwing en de soort is daar broedvogel in de omgeving. Waarschijnlijk jagen er wel op meer plaatsen ransuilen in tuinen, wanneer deze aan de rand van de bebouwing liggen. Het waterhoenachtige kek kek kek geluid dat de vogels tijdens het jagen maken is namelijk niet bij iedereen bekend.

Gierzwaluw

B Vanaf eind april zijn gierzwaluwen gemeld, maar het blijven incidentelle waarnemingen.

C Tot en met de derde week van augustus kwamen er nog meldingen van deze soort binnen.

Grote bonte specht

A Hoewel deze specht voor alle weken wordt opgegeven, zijn de waarnemingen maar uit zeven tuinen afkomstig, waarvan er twee geregeld zijn bezocht. Het ging daarbij altijd om een of twee exemplaren die op aangeboden voer afkwamen.

B In mei is de soort bijna niet gezien in de negen tuinen waarin de soort verbleef.

C Begin juni waren de spechten af en toe afwezig in de zeven tuinen die nog als trekpleister fungeerden.

D Totaal twaalf tuinen hadden in deze periode een aantrekkingskracht op grote bonte spechten en er waren er ook wat meer waar twee spechten tegelijk zijn opgemerkt.

Boerenzwaluw

B Vlak boven en in drie tuinen aan de randen van de bebouwing jaagden vanaf begin mei af en toe zwaluwen.

C In de zomer gebeurde dat in eenzelfde aantal tuinen.

Huiszwaluw

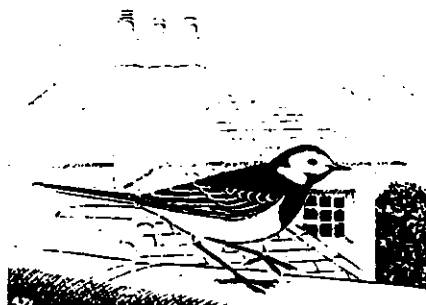
B In een tuin in Laren, waar ook boerenzwaluwen waren gesignaleerd, foerageerden eveneens tot drie keer toe huiszwaluwen.

C Uit de zomerperiode zijn maar van twee tuinen incidentele waarnemingen binnengekomen.

Tab. 1. Wekelijkse waarnemingen in de winter.

Weeknummers	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Blauwe reiger	X	X			X						X		X
Sperwer	X	X		X									X
Havik											X		
Kokmeeuw	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	
Houtduif	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Turkse tortel	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ransuil						X	X			X	X		
Gr.bonte specht	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Gr.gele kwik- staart	X												
Winterkoning	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Heggemus	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Grote lijster		X			X		X	X				X	X
Kramsvogel										X			
Zanglijster	X						X	X	X		X	X	
Koperwiek	X							X					
Merel	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwarte rood- staart												X	X
Roodborst	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwartkop				X				X	X	X	X	X	X
Tjiftjaf								X		X	X	X	X
Goudhaantje	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Koolmees	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Pimpelmees	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwarte mees	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kuifmees	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X
Glanskop	X	X	X	X	X	X	X		X				
Matkop	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	
Staartmees	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Boomklever	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Boomkruiper	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X

Appelvink								X	X	X	X		
Groenling	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Putter							X				X		
Sijs	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X
Barmsijs	X												
Goudvink	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Vink	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Keep					X	X	X	X		X			
Huisemus	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ringmus	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X
Spreeuw	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwarte kraai	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kauw	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ekster	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Vlaamse gaai	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Witte kwikstaart

B Er is maar een keer een Witte kwikstaart doorgegeven. Deze bevond zich in een tuin in Laren.

C In Kortenhoef was in twee tuinen een keer een exemplaar aanwezig en in Breukelen nam men in een tuin een keer een exemplaar waar.

D Rond 10 oktober zaten er in een tuin aan de Kloosterlaan in Hilversum acht witte kwikstaarten.

Grote gele kwikstaart

A In de eerste week van januari is net als vorig jaar een Grote gele kwikstaart gezien. Dat was toen in de week van 12-19 december. Kennelijk overwinterde dit exemplaar daar.

Winterkoning

Deze soort is gedurende het hele jaar wel ergens in een tuin gezien.

A Negen tuinen kregen geregeld bezoek en veertien tuinen soms.

B In de lente liep het aantal waarnemingen terug naar vijf tuinen met geregeld bezoek en ook twaalf tuinen die soms bezoek kregen.

C In de zomer waren er dat respectievelijk vijf en vijf.

D Aansluitend in de herfst bleken het er twaalf en acht te zijn.

Heggemus

A In 23 tuinen verschenen heggemussen, meestal zeer regelmatig en dan met een of twee exemplaren. Eenmaal zijn er vier tegelijk gesignaleerd. Eind maart begon een paartje in Huizen al met nestbouw.

B In de lente is de Heggemus wat minder gezien, maar kwam wel in 28 tuinen. Een aantal tuintellers gaf op dat de soort er nestelde.

C Net als elders was de zomer een wat stillere periode. De frekwentie waarmee de soort is waargenomen was lager, maar er kwamen toch nog uit twintig tuinen waarnemingen.

D De herfst gaf ongeveer hetzelfde beeld als de winter. In 23 tuinen was de soort geregeld aanwezig.

Grote lijster

B De enige tuin waar een exemplaar geregeld is waargenomen ligt aan de rand van Laren.

Kramsvogel

A Kramsvogels verschijnen over het algemeen alleen in strenge winters in tuinen. Er is maar een waarneming van een exemplaar dat begin maart is gezien.

Zanglijster

De Zanglijster gaat sterk in aantal achteruit, al lijkt dat in de tabellen anders te zijn.

A Gedurende de winter waren er zeven tuinen waarin zich zanglijsters vertoonden. De waarnemingen beperkten zich tot eenmalige, met uitzondering van een tuin in Baarn, waar de soort twee keer is gezien. Dit waren allen tuinen die aan de rand van de bebouwing lagen.

B De lente bood een wat ander beeld met een tuin die geregeld is bezocht en weer zeven waar dat soms gebeurde.

C De zomerperiode was goed voor een tuin met een frekwente bezoeker en vijf tuinen met onregelmatig verschijnende zanglijsters.

Koperwiek

A Sporadisch werden de tuinen bezocht, alleen eind februari was dat in meer tuinen het geval.

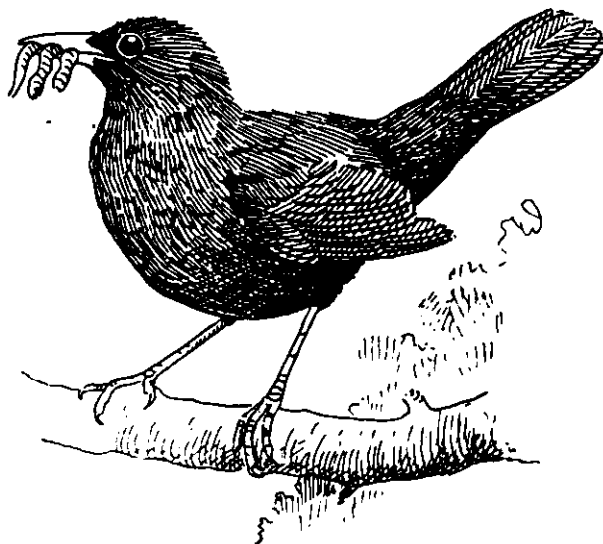
B In de lente was er in de eerste week van april nog een Koperwiek aanwezig.

D Bij deze soort viel een duidelijk doortrekpatroon te constateren. De waarnemingen stamden hoofdzakelijk uit de periode half tot eind oktober, toen tien tuinen soms en een geregeld zijn bezocht. Omdat de koperwieken niet individueel herkenbaar zijn, valt uit de gegevens niet op te maken of er exemplaren tussen zaten die enige tijd bleven hangen.

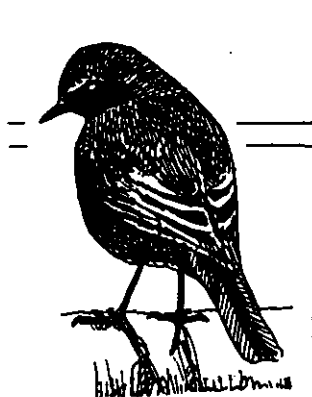
Merel

Het zou vreemd zijn geweest als er weken waren zonder merels. Meestal verbleven geregeld een tot twee exemplaren in de tuinen, soms ook wel drie tot vijf. Tijdens de herfstmaanden, de tijd waarin ook veel bessen aan struiken en bomen hangen, scharrelden soms groepjes van 6-8 merels rond. Grotere aantallen, met als maximum acht waren uitzonderingen.

Aan de Kloosterlaan in Hilversum bevond zich in september een Merel met volledig witte staartpennen.

Glanskop	X	X	X	X									
Staartmees	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Boomklever	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Boomkruiper	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Appelvink		X	X										
Groenling	X	X	X	X			X	X	X	X	X		X
Putter	X	X	X				X						
Sijs	X	X										X	X
Kneu			X										
Barmsijs													X
Goudvink	X	X	X		X	X		X	X	X	X	X	X
Kneu			X										
Huismus	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ringmus	X	X											
Spreeuw	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwarte kraai	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kauw	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ekster	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Vlaamse gaai	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Huiszwaluw								X	X	X			

Zwarte roodstaart.

Er zijn twee winterwaarnemingen gedaan. Een ervan betrof een exemplaar dat in de laatste twee weken van maart aan de Pluimenmeent in Hilversum is gezien, de andere een exemplaar tegen eind maart in Breukelen.

Gekraagde roodstaart

In de eerste week van april zat er een exemplaar in een tuin in Kortenhoeve en aan het eind van de zomer een exemplaar in een andere tuin in dezelfde gemeente.

Roodborst

Ook de Roodborst behoort tot de echte tuinvogels. In de tuinen waar hij zijn winterterritorium heeft gevestigd laat hij zijn zang soms al in het donker horen. Wanneer de "winterroodborstjes" verdwenen zijn blijven er toch nog behoorlijk wat tuinen over waar hij zich vertoont.

A Met twintig tuinen waarin hij zich geregeld vertoonde scoort de Roodborst heel goed; in zeven verscheen hij onregelmatig.

B Het lentepatroon werd getekend door dertien tuinen met onregelmatige gasten en zes met regelmatige.

C In de zomer was dat voor de eerste categorie twaalf gasten en voor de tweede vier. Het aantal van de eerste categorie werd beïnvloed door de aankomst van de eerste wintergasten vanaf half september.

D Drie-en-twintig tuinen kregen in de herfst geregeld bezoek en drie ongeregeld.

De Roodborst is voor het tuinonderzoek een zeer interessante vogel, waarin zijn verschijning als broedvogel en wintergast goed valt te volgen.

Zwartkop

Vroeger was de Zwartkop een echte trekvogel, maar eer beginnen scheurtjes in dit beeld te komen. Het tuinvogelonderzoek laat zien dat er overwinterd wordt.

A In Hilversum is eind januari een exemplaar gezien, dat zich tegoed deed aan een vetbol! Een tuin in Kortenhoeve kreeg eind februari eerst bezoek van twee zwartkoppen en in de twee weken erna van een. In een andere tuin in Kortenhoeve hield zich half en eind maart een exemplaar op en in Huizen was dat in dezelfde periode het geval.

B De hierboven genoemde tuin in Huizen trok in de eerste week van april weer een exemplaar aan. Mogelijk was dit hetzelfde als bij de vorige waarnemingen. In tien tuinen was hij in dit seizoen een onregelmatige bezoeker en in vijf een geregelde met daarbij een tuin waar twee exemplaren zijn gezien.

C Vier tuinen hadden soms bezoekende zwartkoppen en in twee hielden zich geregeld exemplaren op.

D De waarnemingen in zeven tuinen betroffen ongeregelde bezoekers. In de tweede week van november zag men in een Baarnse tuin twee exemplaren en in de derde week van december een. Op 18 december was in de Rietmeent in de wijk Hilversumse Meent nog een mannetje aanwezig; de week ervoor was ook nog een exemplaar in Hilversum gezien.

Tuinfluiter

Tuinfluiters worden weinig gesignaleerd.

B In de Rietmeent (Hilversum) hield zich voortdurend een Tuinfluiter op. Vermoedelijk was de soort broedvogel in de omgeving. In zes tuinen is af en toe een exemplaar gezien.

C Uit de zomer stammen slechts twee waarnemingen. Een uit Hilversum en een uit Baarn.

Grasmus

Er is alleen uit de derde week van april een waarneming uit de Rietmeent doorgegeven.

Braamsluiper

Hoewel hij op nogal wat plaatsen in de gemeentelijke groenbeplantingen broedt, verschijnt deze soort weinig in de aangrenzende tuinen. Eind april-begin mei waren er twee waarnemingen, waarschijnlijk van doortrekkers.

Fitis

Gedurende de lente waren eind april en begin mei de periodes met enkele waarnemingen en pas in juni verscheen deze soort onregelmatig in drie tuinen en regelmatig in een tuin. In de omgeving van de laatstgenoemde tuin, die in Blaricum ligt, is de Fitis broedvogel in gemeentelijk groen.

Tjiftjaf

De Tjiftjaf is veel geregelder waargenomen dan de Fitis. Het is veel meer een open bos vogel, terwijl de Fitis het meer van ondergroei moet hebben.

A In de periode 14-21 februari werd de eerste Tjiftjaf al gemeld. Mogelijk was dit een overwinteraar. Daarna kwamen er pas gegevens vanaf de eerste week van Maart. In de winterperiode zijn in zeven tuinen tjiftjaffen waargenomen; vrijwel allemaal in de laatste helft van maart.

B Vooral begin april waren er nog tjiftjaffen in tuinen aanwezig. Dat was in negen tuinen het geval; in vier tuinen kwam deze soort geregeld op bezoek.

C Tijdens de zomerperiode bleef het aantal tuinen die soms een bezoek kregen hangen op tien en weer waren er vier tuinen waarin de soort frekwent voorkwam.

D In de herfst stonden nog steeds negen tuinen in de belangstelling bij ongeregelde bezoekers en vier bleven steeds weer tjiftjaffen aantrekken. Na begin november ontbraken deze kleine zangers.

Goudhaantje

A Vooral in de eerste week van januari waren de Goudhaantjes in de tuinen te vinden. Tuinen met coniferen werken als een magneet en in twaalf tuinen werd de soort af en toe gesignaleerd; in twee tuinen gebeurde dat geregeld.

B Hoe snel een situatie kan veranderen bleek uit de lenteperiode, toen slechts in een tuin een keer goudhaantjes zijn gezien.

C Eind septemeber verschenen in drie tuinen af en toe exemplaren.

D Begin oktober was er kennelijk een kleine trek golf, want in die periode kwamen zij het meeste voor. Over het hele tijdvak ware in elf tuinen soms goudhaantjes aanwezig en in drie tuinen gebeurde dat geregeld.

Koolmees

Deze soort is het hele jaar door in de meeste tuinen aanwezig en dat hangt voor een groot deel samen met de nestkasten die in de tuinen van de waarnemers of in de onmiddellijke omgeving hangen. Soms zit er een paartje in een kast in de voortuin en in een kast in de achtertuin een Pimpelmees. Het omgekeerde komt ook voor. Het maximum aantal in en tuin was twaalf rond-zwervende Koolmezen.

Pimpelmees

In de winter is deze soort geregeld in de meeste tuinen waargenomen en in de lente was dit wat minder. In de zomer was er weer een lichte toename, die zich ook uitte in het toegenomen aantal door het uitvliegen van jongen, die zich in de groepjes ophielden. De herfst vertoonde eenzelfde beeld.

Zwarte mees

A Hoewel de hele winter zwarte mezen zijn gesignaleerd. was dat in maar zes tuinen soms het geval en in vier geregeld; deze liggen in de omgeving van bos. In een tuin aan de Staringlaan waren er nog nooit zo vaak zwarte mezen gezien. Na het vellen van een spar kwamen in een tuin nooit meer zwarte mezen op bezoek, terwijl dit voordien wel gebeurde.

B In de lente is de soort in nog slechts drie tuinen af en toe gezien. Een waarneming werd in Kortenhoeve gedaan, dat op vrij grote afstand van het biotoop van zwarte mezen ligt.

C De zomer bracht een dieptepunt met twee tuinen en ongeregelde waarnemingen. Een tuin in Laren, dicht bij naaldbos kreeg geregeld bezoek.

D Het aantal ongeregelde waarnemingen in de herfst liep op tot negen en het aantal geregelde tot drie.

Kuifmees

A Van de drie tuinen waarin de Kuifmees is gezien lagen er twee toch op een afstand van vele honderden meters van de dichtstbijzijnde bossen met naaldbos. In twee tuinen kwam de soort geregeld voor. Een Kuifmees foerageerde op pinda's die werden gevoerd.

B Tijdens het lenteseizoen zijn zes tuinen soms bezocht en een regelmatig. Deze tuin was dezelfde als in de winter en de waarnemer kreeg vaak twee kuifmezen te zien.

C In de zomer was er een tuin die een bezoek kreeg en waren er weer twee met geregelde gasten, waaronder weer de "winter-tuin".

D Het aantal tuinen met sporadische bezoeken was gelijk aan de lente en daartussen was er een op de Hilversums Meent, toch op vrij grote afstand van een kuifmezenbiotoop. Twee tuinen kregen frekwent deze soort als gast.

Glanskop

A Nergens was sprake van getegelde aanwezigheid al is deze soort elke week wel ergens in een tuin gesignaleerd.

B In dit seizoen is hij in vier tuinen waargenomen.

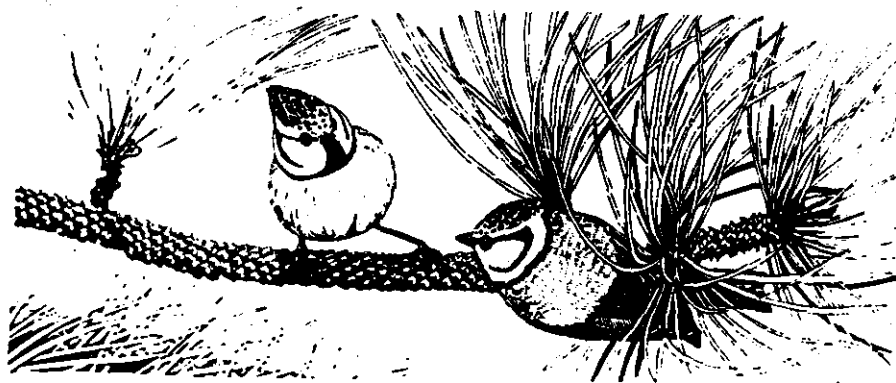
C De enige waarneming in dit tijdvak kan een gelukstreffer worden genoemd, want na het broedseizoen wordt het waarnemen van deze soort een stuk moeilijker door zijn aanwezigheid tussen andere groepen mezen.

Matkop

Deze soort is moeilijk te onderscheiden van de vorige. Vaak moet het geluid de doorslag geven bij de determinatie.

A In twee tuinen kwam de soort sporadisch voor en in een regelmatig.

Het is merkwaardig dat er na de winter in geen enkele tuin een exemplaar is waargenomen. Zou er soms wel eens verwisseling met de veel minder talrijke Glanskop hebben plaatsgevonden?

Staartmees

A De opvallende groepjes zijn nogal eens waargenomen. In acht tuinen onregelmatig en in zes regelmatig. Eind februari hield zich aan de Bilderdijklaan in Hilversum een exemplaar met een witte kop op. Vanaf half maart is er nestbouw waargenomen.

B Het lentebeeld toont meer waarnemingen. In vijftien tuinen waren soms activiteiten. Ongetwijfeld hangt dit samen met nestelwerkzaamheden. De trend zet zich voort bij het aantal geregelde waarnemingen dat op vijf uitkwam.

C In de zomer waren er nog tien tuinen met ongeregelde waarnemingen en twee met geregelde. Het is de zwerftijd, die ook het herfstpatroon vormt.

D In die periode scharrelde de soort op ongeregelde data in vijftien tuinen en geregeld in drie. De aantallen varieerden per seizoen. In de winter 3-5 per waarneming en soms ook 7-10. In de zomer was het maximum twintig en in de herfst achttien.

Boomklever

Door het jaar genomen lag het aantal tuinen waarin de soort geregeld voorkwam tussen een en twee en het aantal tuinen met af en toe boomklevers tussen drie en vijf.

Boomkruiper

Voor de Boomkruiper lag dit aantal respectievelijk tussen een en drie tot zes.

Rietgors

Een niet alledaagse waarneming. In Baarn verscheen zowel in de eerste week als de laatste week van november een exemplaar.

Appelvink

Het aantal waarnemingen was gering, namelijk een in de winter, een in een andere tuin in de lente en twee enkele weken achtereen in dezelfde tuin in Baarn en nog een Appelvink in een Larense tuin. De herfst bracht een waarneming.

Groenling

A Tien tuinen kregen af en toe bezoek en negen tuinen geregeld. De relatie met het verstrekken van voer blijkt duidelijk.

B Nu kregen dertien tuinen af en toe bezoek en de geregelde gasten bleven weg. Na begin maart nam het aantal waarnemingen af.

C In de zomer was dit aantal vijf tuinen.

D De herfst gaf weer een toename te zien tot elf tuinen met ongeregelde visites en drie met geregelde.

Het maximum in de winter bedroeg acht, maar meestal werden twee tot drie groenlingen gezien.

Putter

A Uit Hilversum werd gemeld, dat daar in de winter zeer vaak Putters overvlogen. Twee exemplaren zijn in de tweede week van maart in de Staringlaan in Hilversum gezien en een in de tweede week van februari in de Merellaan in Maartensdijk.

B In de tweede week van april en mei was dat in de laatstgenoemde tuin weer zo en zijn in de eerste week van april en de derde week van mei in een tuin aan de Kloosterlaan in Hilversum respectievelijk een en twee exemplaren gesignaleerd.

C Een oudervogel en twee jongen kwamen in augustus in een tuin in Loosdrecht en twee exemplaren begaven zich in de tweede week van juli in een tuin aan het Enkhuizerzand in Huizen.

C In Breukelen was in de eerste week van juli een exemplaar aanwezig en zaten er eind juli twee.

D De Rietmeent in Hilversum spande de kroonmet twaalf exemplaren in de tweede helft van november; in de twee daarop volgende weken waren er daar respectievelijk acht en zeven exemplaren te zien.

Tabel 3. Wekelijkse waarnemingen in de zomer.

Weeknummer 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Blauwe reiger		X		X			X				X		
Sperwer	X	X							X				X
Kokmeeuw		X			X						X		X
Houtduif	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Turkse tortel	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Gierzwaluw	X	X	X	X	X	X		X					
Gr.bonte specht	X	X			X	X	X	X	X		X	X	
Boerenzwaluw	X								X	X			
Huiszwaluw		X	X										
Witte kwikstaart			X					X					X
Winterkoning	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Heggemus	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zanglijster	X	X	X		X		X			X	X	X	X
Merel	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Koperwiek													X
Gekraagde roodstaart												X	
Roodborst	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwartkop	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X
Tuinfluitier										X			
Braamsluiper	X	X	X										
Fitis	X	X		X	X	X		X					
Tjiftjaf	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Koolmees	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Pimpelmees	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwarte mees	X	X	X	X	X							X	X
Kuifmees	X	X				X	X	X	X	X	X	X	X
Glanskop			X										
Staartmees	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Goudhaantje												X	X
Boomklever	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X

Boomkruiper	X	X	X	X			X				X	X	X
Appelvink											X	X	X
Groenling				X	X	X		X				X	X
Putter	X	X	X				X						
Sijs	X	X	X	X	X	X	X	X				X	X
Goudvink	X			X					X	X	X	X	X
Vink	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Huisemus	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ringmus					X								
Spreeuw	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwarte kraai	X	X	X	X	X	X	X		X	X			X
Kauw	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ekster	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Vlaamse gaai	X	X	X		X	X	X	X	X	X		X	

Sijs

Als het tuinvogelonderzoek een maat is voor het voorkomen van sijzen, dan was het een zeer matig jaar. De soort is maar weinig gezien.

A In veertien tuinen zijn af en toe sijzen gezien en in zes gebeurde dat min of meer geregeld.

B Zoals normaal verdween het grootste deel in de loop van de maanden en er bleven nog vijf tuinen over die ongeregeld bezocht werden. In Blaricum kwamen van half tot eind juni nog sijzen voor; mogelijk is er in die omgeving gebroed.

C Twee tuinen kregen ongeregeld bezoek en de hierboven genoemde tuin bleef in juli en augustus in de belangstelling van twee sijzen staan.

D De herfst leverde niet veel waarnemingen op. Zes tuinen zijn af entoe bezocht en een regelmatig. De groepjes in de winter waren klein; meestal 2-3 en soms iets meer sijzen hingen rond. Het maximum in die periode was een groep van 27 exemplaren.

Kneu

Eind april deed een Kneu een tuin in Blaricum aan.

Barmsijs

In de eerste week van januari zijn in een Blaricumse tuin twee exemplaren gesignaleerd.

Goudvink

Het helejaar door waren er hier en daar wat goudvinken.

A Slechts drie tuinen kregen af en toe bezoek en twee regelmatig.

B In de lente waren dat er respectievelijk vier en zeven. In de laatste categorie bevond zich een tuin aan de Staringlaan in Hilversum, waar de soort sinds 1982 nooit meer was gezien.

C Ondanks hun gebruikelijke geheimzinnigheid in het broedseizoen ontsnapten in zes tuinen onregelmatig aanwezige goudvinken niet aan de aandacht.

D De herfstperiode was matig met vijf tuinen die soms door goudvinken bezocht werden; in een tuin verschenen zij geregeld.

Vink

A In vijf tuinen hielden zich soms vinken op en in zeventien gebeurde dat regelmatig.

B Tegen het begin van het voorjaar was de situatie omgekeerd. Negentien tuinen kregen onregelmatig bezoek en drie regelmatig.

C Deze situatie liep door in de zomer, toen zij in zestien tuinen soms voorkwamen.

D Tijdens de trek waren er zeven tuinen met dan weer wel en dan weer niet bezoekende vinken en het aantal tuinen met regelde bezoekers liep op tot twintig.

Meestal waren het nooit meer dan twee vinken tegelijk, al kwamen er ook groepjes van vier tot zes exemplaren voor.

Keep

Alleen is de winter zijn kepen gezien en dat was soms in vier tuinen het geval.

Huismus

Overall duiken geluiden op dat de huismussenstand terug loopt en dit gegeven duikt ook op bij het tuinvogelonderzoek. De soort is nooit in alle tuinen gezien. Het hele jaar door verbleven in 21 tuinen geregeld huismussen en in maximaal zeven tuinen zijn zij ongeregeld gesignalerd. Plaatselijk waren soms grote aantallen aanwezig zoals 8-28 exemplaren bij de Kweek in Huizen en ook in de Kerkelanden en de Stalpaertstraat in Hilversum (35!). In Breukelen kwamen groepjes van 10-25 huismussen voor. De soort ontbrak vaak in wijken met villa's. Een Sperwer in Maartensdijk had de huismussen als een smakelijke hap ontdekt. Het is bekend dat sperwers vaak in de randen van steden en dorpen op huismussen jagen. Uit Huizen meldde een waarnemer dat er wel dagelijks huismussen in zijn tuin kwamen, maar dat er in zijn huis onder de pannen niet meer zoals vroeger genesteld werd zoals vroeger.

Ringmus

De Ringmus is maar hier en daar gezien.

A Een Blaricumse tuin kreeg een keer een Ringmus op bezoek, en in de Hilversumse Meent hield zich geregeld een groepje van ongeveer vijftien exemplaren op.

B In de lente was een waarnemer in de Kloosterlaan de gelukkige met een waarneming.

D Na zijn ontbreken in de zomer bezocht de Ringmus in de herfst vier tuinen onregelmatig.

Spreeuw

A De invloed van voeren valt goed uit de verzamelde gegevens af te leiden. In twee tuinen slechts af en toe spreeuwen en in 23 geregeld.

B Vervolgens nam de frekwentie af naar zestien tuinen met af en toe bezoekende spreeuwen en tien met voortdurend aanwezige gasten.

C In de eerste categorie liep het aantal iets terug naar veertien en in de tweede naar zeven. Aan het eind van het seizoen tegen begin september liepen de aantallen op tot soms tientallen exemplaren, veroorzaakt door aanwezige besdragende bomen.

D Onregelmatige bezoekers hielden zich in acht tuinen op en in zeventien tuinen was de Spreeuw een geregelde gast. Ook in deze periode doken soms groepjes van tientallen exemplaren op.

Zwarte kraai

Het hele jaar door zijn er in maximaal acht tuinen zwarte kraaien gesignaleerd. Dat waren er meestal maximaal twee. Vaak waren het dezelfde tuinen die werden bezocht, waarvan vier regelmatig.

Kauw

De Kauw ontbrak als echte bewoner van holten in de bebouwing (schoorstenen) niet op de lijst van regelmatig gesignaleerde soorten. In maximaal achttien tuinen is hij het hele jaar door regelmatig gezien en in tien tot twaalf onregelmatig. Het maximum waargenomen aantal is achttien; ook zijn er vaak groepjes van zes tot acht exemplaren gezien. Af en toe nam men kauwen met wit in de vleugels, op de borst of in de staart waar.

Ekster

Hoe talrijk de soort is blijkt uit het aantal tuinen waarin eksters zijn gezien.

A Ongeregeld was hij in tien tuinen te zien en geregeld in zeventien tuinen met aantallen van 2-3 en soms vijf.

In de rest van het jaar veranderden deze aantallen vrijwel niet. Het maximum aantal tuinen met ongeregelde bezoekende eksters was twaalf en het aantal tuinen met geregelde bezoekers negentien. In drie gevallen werd melding gemaakt van eksters die een merelbroedsel verstoorden en in een geval van een staartmeesbroedsel dat te grazen was genomen.

Vlaamse gaai

Ook deze soort behoort tot de regelmatige tuinbezoekers. Het aantal tuinen dat onregelmatig bezoek kreeg liep uiteen van minimaal negen in de zomer tot twaalf in de winter. Het minimum voor regelmatige bezoekers lag op zeven in de zomer en het maximum op acht tuinen in lente en herfst.

Keep				X									
Huismus	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ringmus					X		X		X	X	X	X	X
Spreeuw	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwarte kraai	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X
Kauw	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ekster	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Vlaamse gaai	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Wanneer wordt nagegaan in hoeveel weken van het jaar een soort wel of niet is waargenomen ontstaat een lijst met vogels die een soort rangorde aangeeft. Daarbij moet wel worden bedacht dat standvogels die het hele jaar door in het land blijven sterk in het voordeel zijn. In onderstaand overzicht zijn de vogels gerangschikt naar het aantal weken dat zij zijn waargenomen (tabel 5).

Tabel 5. Voorkomen van vogelsoorten over een jaar.

Zeer regelmatig - Regelmatig	Vrij regelmatig - Regelmatig	Onregelmatig - Vrij regelmatig	Onregelmatig	Incidenteel
Houtduif	Zanglijster	Blaauwe reiger	Holenduif	Wilde Eend
Turkse tortel	Goudhaantje	Sperwer	Boerenzwaluw	Havik
Grote bonte specht	Zwarte mees	Kokmeeuw	Grote lijster	Ransuil
Winterkoning	Groenling	Gierzwaluw	Fitis	Huiszwaluw
Heggenus	Goudvink	Koperwiek	Matkop	Witte kwikstaart
Merel		Tjiftjaf	Appelvink	Gr. gele kwikstaart
Roodborst		Glanskop	Putter	Kramsvogel
Zwartkop		Sijs		Gekraagde roodstaart
Koolmees				Zwarte roodstaart
Pimpelmees				Tuinfluiters
Kuifmees				Grasmus
Staartmees				Braamsluiper
Boonklever				Grauwe vliegen-vanger
Boonkruiper				Rietgors
Vink				Kneu
Huismus				Barmsijs
Spreeuw				
Zwarte kraai				

Kauw				
Ekster				
Vlaamse gaai				

Legenda: Zeer regelmatig - regelmatig 52-39 weken gesigna leerd
 Regelmatig - Vrij regelmatig 39-26 weken gesigna leerd
 Vrij regelmatig - onregelmatig 26-13 weken gesigna leerd
 Onregelmatig 5-13 weken gesigna leerd
 Incidenteel < 5 weken gesigna leerd

